

ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทรศัพท์/โทรสาร 02-2819401 E-mail : disas.plan@gmail.com

แจ้งเตือนศัตรูพืชระบาด หนอนซอนใบในพืชตระกูลส้ม (citrus leafminer)

วันที่ 28 สิงหาคม 2566

เตือนเกษตรกรผู้ปลูกพืชตระกูลส้ม เช่น ส้มเขียวหวาน ส้มโอ มะนาว และมะกรูด ในระยะแตกใบอ่อน ฝ้าระวังการระบาดของหนอนซอนใบส้ม เนื่องจากช่วงนี้มีฝนตกในหลายพื้นที่เหมาะต่อการระบาด ดังนั้นเกษตรกรควรหมั่นสำรวจสวนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเริ่มพบรอยทางสีขาว คดเคี้ยวไปมาคล้ายงูเลื้อยบนใบ ให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Phyllocnistis citrella* Stainton

วงศ์ : Gracillariidae

อันดับ : Lepidoptera

รูปร่างลักษณะ

ไข่ มีลักษณะรูปครึ่งวงกลม พบที่ใบอ่อนด้านบนและหลังใบ ไข่มีขนาดกว้าง 0.3 มิลลิเมตรและฟักเป็นตัวหนอนภายใน 3 วัน

หนอน เมื่อฟักออกจากไข่ จะเจาะเข้าไปใต้ผิวใบทันที ทำลายโดยใช้ปากซึ่งมีเขี้ยวลักษณะคล้ายใบมีดตัดเนื้อเยื่อและกินน้ำเลี้ยงไปเรื่อย ๆ หนอนระยะแรกมีสีเหลืองอ่อน หนอนที่โตเต็มที่มีสีเหลืองเข้ม ระยะหนอน 7 - 10 วัน

ดักแด้ หนอนซอนใบเมื่อโตเต็มที่จะพับขอบใบ และเข้าดักแด้อยู่ภายใน ดักแด้มีสีเหลืองเข้มจนถึงน้ำตาล มีหนามแหลมที่ปลายหัว ระยะดักแด้ 5 - 10 วันตัวเต็มวัย เป็นผีเสื้อกลางคืนขนาดเล็กประมาณ 2 มิลลิเมตร ลำตัวสีน้ำตาล ปีกสีขาวเหลือบเงินปีกหน้าเล็กเรียวยาว ขอบปีกใกล้ปลายปีกมีขนเป็นครุยยาว มีจุดสีดำข้างละจุด ปลายปีกมีแถบขวาง มีสีน้ำตาลเข้ม ปีกคู่หลังเล็กเรียวยาวมีขนเป็นครุยยาวล้อมรอบ ท้องสีขาวเงิน เพศเมียวางไข่เป็นฟองเดี่ยวบริเวณใกล้ ๆ เส้นกลางใบ ส่วนใหญ่จะพบด้านใต้ใบมากกว่าด้านบนใบวงจรชีวิตจากไข่ถึงตัวเต็มวัย ประมาณ 15 - 25 วัน

ลักษณะการทำลาย

หนอนซอนใบส้มเป็นแมลงศัตรูพืชที่ทำความเสียหายในระยะแตกใบอ่อน ตัวเต็มวัยจะวางไข่ใต้เนื้อเยื่อใบใกล้เส้นกลางใบส้ม เมื่อไข่ฟักเป็นตัวหนอนจะกัดกินและซอนโซอยู่ในระหว่างผิวใบ หนอนจะทำลายด้านใต้ใบมากกว่าบนใบ รอยทำลายสังเกตได้ง่ายตั้งแต่เริ่มทำลายโดยเห็นเป็นเส้นทางสีขาวเรียวยาวในระยะเริ่มแรก และขยายใหญ่ขึ้นเป็นทางคดเคี้ยวไปมาคล้ายงูเลื้อย ใบมีลักษณะบิดงอลงทางด้านที่มีหนอนทำลาย นอกจากทำลายใบแล้ว ถ้ามีการระบาดมากหนอนจะเข้าทำลายกิ่งอ่อนและผลอ่อนด้วย มีผลทำให้ส้มต้นเล็กชะงักการเจริญเติบโตได้ รอยแผลที่เกิดจากการทำลายจะเป็นช่องทางให้เชื้อสาเหตุโรคแคงเกอร์เข้าทำลาย ทำให้เกิดโรคแคงเกอร์รุนแรงขึ้น หนอนซอนใบส้มพบระบาดทั่วไปตลอดปีทุกช่วงที่มีการแตกใบอ่อน จะระบาดมากในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนพฤษภาคม - กันยายนมีสีเหลืองหนอนกระทุ้งข้าวโพดลายจุด เริ่มวางไข่บนต้นข้าวโพดตั้งแต่ข้าวโพดงอกอายุ 3 - 4 วัน โดยพบกลุ่มไข่ทั้งด้านบนใบ ใต้ใบ และที่ลำต้น หลังจากฟักจากไข่หนอนขนาดเล็กจะรวมกลุ่มกัดกินผิวใบ เริ่มเห็นรอยทำลายสีขาวที่ผิวใบเมื่อข้าวโพดอายุ 6 - 7 วัน (10 - 11 วันหลังปลูก) ลักษณะเป็นจุดหรือเป็นแถบสีขาว หนอนตัวเล็กที่เพิ่งฟักสามารถกระจายไปยังต้นข้างเคียงโดยปลิวไปกับลม หนอนวัย 3 - 6 เป็นระยะที่ทำความเสียหายมาก โดยกัดกินอยู่ในยอดข้าวโพดทำให้ใบขาดเป็นรูแหว่ง ยอดกุด ระยะก่อนที่ดอกตัวผู้จะโผล่หนอนจะกัดกินเกสรตัวผู้

หลังจากใบยอดคลี่ทั้งหมดดอกตัวผู้โผล่พ้นใบที่หุ้มอยู่ หนอนจะย้ายไปที่ฝัก กัดกินไหม และเจาะเปลือกหุ้มฝักเข้าไป กัดกินภายในฝัก

พืชอาหาร : พืชตระกูลส้มทุกชนิด เช่น ส้มเขียวหวาน ส้มโอ มะนาว มะกรูด

แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

1. บังคับยอดให้แตกพร้อมกัน สามารถควบคุมประชากรของหนอนซอนใบส้มได้ดีขึ้น สะดวกในการดูแลรักษา ช่วยลดจำนวนครั้งในการใช้สารเคมีในการแตกยอดแต่ละรุ่น และเป็นการอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติอีกด้วย

2. ใบอ่อนที่พบหนอนซอนใบส้มลงทำลายมากควรเก็บทำลายทิ้ง เพื่อลดปริมาณหนอนซอนใบส้มในการแตกยอดของมะนาวรุ่นต่อไป

3. สำรองหนอนซอนใบส้มช่วงแตกใบอ่อน หากยอดอ่อนถูกทำลายเกินกว่าร้อยละ 50 ของยอดที่สุ่มสำรวจทั้งหมด ให้พ่นสารฆ่าแมลง เช่น

- บีโตรเลียมสเปรย์ออยล์ 83.9% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร

- โคลโทอะนินดิน 16% SG อัตรา 5 กรัม

- ไทอะมีทอกแซม 25% WG อัตรา 5 กรัม

- หรืออิมิดาโคลพริด 70% WG อัตรา 2 กรัม

โดยเลือกสารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ ๒๐ ลิตร พ่นให้ทั่วทั้งหลังใบและหน้าใบ และถ้าสำรวจพบว่ายังมีการระบาดของหนอนซอนใบส้มให้พ่นซ้ำ

*การใช้บีโตรเลียมสเปรย์ออยล์ ในการป้องกันกำจัดหนอนซอนใบส้มให้มีประสิทธิภาพดีนั้น ต้องทำการพ่นสารโดยใช้อัตราน้ำมากกว่าการพ่นสารฆ่าแมลงทั่วไป เพื่อให้สารน้ำมันเคลือบใบพืช

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์